

WIADOMOŚCI PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

ORGAN ZWIĄZKU PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

WARSZAWA, DNIA 1 GRUDNIA 1931 R.

TRUDNE WARUNKI DZIAŁALNOŚCI WYŻSZYCH ZAKŁADÓW NAUKOWYCH W POLSCE

Trwające od 2-ch lat przesilenie gospodarcze nie ominęło żadnej dziedziny pracy, wyciskając wszędzie piętno redukcji i ograniczenia, chwając podstawami materialnymi największych instytucji, uniemożliwiając zaspakajanie najniezbędniejszych potrzeb kulturalnych i społecznych. Potęgująca się depresja ekonomiczna z konieczności musiała dotknąć wyższych uczelni, których budżety coraz skromniej dotowane przez Skarb Państwa, zaczęły ulegać stopniowemu kurczeniu. Ten stan rzeczy jest szczególnie dotkliwy dla politechnicznych i uniwersyteckich wydziałów chemicznych, wymagających, jak wiadomo, pokaźnych środków na prowadzenie ćwiczeń studenckich a tembardziej celem utrzymania pracowni naukowych na wysokości nowoczesnych wymagań.

Jeżeli dla przykładu zatrzymamy się nad potrzebami pracowni technologicznych w Politechnice, to tendencje panujące w technice stosowania wielkich ciśnień, wysokich temperatur, prądów o wysokim napięciu i t. d. wymagają analogicznie w pracowniach odpowiednich instalacji, które nie mogą być bardzo tanie.

Współdziałanie nauki z przemysłem, jeżeli nie ma być papierowym hasłem, lecz realnym programem wcielonym codziennie w życie — musi na gruncie politechnik znaleźć wyraz w budowie aparatów i urządzeń w skali półfabrycznej, celem badania i obserwacji procesów wytwórczych.

Wyodrębnianie poszczególnych gałęzi przemysłu chemicznego, tworzenie jakby odrębnych światów wytwórczości, które prócz nazwy niewiele mają wspólnego z innymi działami fabrykacji chemicznej, pociągają konieczność specjalizacji technologicznej, a więc organizowania katedr i docentur, będących ogniskami wiedzy w specjalnych zakresach.

Tymczasem jednak — kurczenie środków finansowych, nie sięgające wprawdzie tak daleko, aby zupełnie unieruchomić wydziały chemiczne, zaszło jednak do granic osłabienia działalności pracowni i likwidacji specjalnych katedr.

Przemysł chemiczny, który w zastępach kształcącej się na wydziałach chemicznych młodzieży musi widzieć kadry swych przyszłych pracowników, nie może patrzeć obojętnym

okiem na niebezpieczeństwa grożące wysokiemu poziomowi naszych zakładów naukowych. Wprawdzie ciężkie czasy są niewątpliwą przyczyną pewnego osłabienia ofiarności sfer przemysłowych na cele nauki, jednak z prawdziwym zadowoleniem możemy stwierdzić, że dzięki współdziałaniu szeregu fabryk chemicznych z Państwową Fabryką Związków Azotowych w Mościcach na czele, uda się utrzymać w bieżącym roku akademickim te docentury technologiczne, których byt wydawał się zagrożony. Należy wyrazić nadzieję, że ten obywatelski czyn znajdzie naśladowników i kontynuatorów.

Wszędzie zagranicą pobierane są od studentów znaczne opłaty za korzystanie z pracowni. Opłaty te są niezależne od czesnego i służą na pokrycie kosztów zużywanych przez studentów odczynników chemicznych, na naprawę aparatury i t. p.

Opłaty te wynoszą np. w Monachjum za laboratorium całodzienne 42 Mk. + zwrot kosztów 25 Mk. = 67 Mk. semestralnie, w Berlinie za pracownię 50 Mk. semestralnie, w Zurichu za pracownię 157 fr. szwajc. semestralnie, dla zaawansowanych 172 fr. szwajc. semestr., w Tuluzie 1.000 fr. fr. rocznie i t. d. W Polsce istnieją wprawdzie opłaty za laboratorja, są one jednak znacznie niższe i wynoszą np. w Politechnice Warszawskiej 45 zł. semestralnie. Suma ta nie pokrywa nawet 1/4 części bezpośrednich kosztów pracy studenta; jeżeli zatem Skarb Państwa nie będzie mógł łożyć na pracownie sum w wysokości doniedawna wypłacanych, wówczas może okazać się koniecznym pobieranie od studentów opłat za korzystanie z pracowni w wysokości conajmniej 3 razy większej niż obecnie.

W kołach profesorskich, znających ciężki stan materialny młodzieży, studjowane są również inne środki, które w pewnej mierze mogłyby służyć uzupełnieniem budżetów wyższych uczelni. Tak więc rzucono myśl obłożenia prowadzanych do Polski produktów chemicznych specjalnymi dodatkami do ceł, np. w wysokości 1%, na korzyść pracowni chemicznych. Należy się jednak obawiać, że zarówno względy formalne, jak praktyczne utrudnią realizację podobnych opłat.

BEZROBOCIE

Naczelny Komitet do Spraw Bezrobocia przy Prezesie Rady Ministrów wydał następującą odezwę:

OBYWATELE RZECZYPOSPOLITEJ!

Ciężar bezrobocia wielkiem brzemieniem leży na barki wszystkich niemal społeczeństw świata.

Powszechny kryzys gospodarczy niesie za sobą tę klęskę o niepamiętnych rozmiarach.

Dotknięte nią narody skupiają się w wysiłku przetrwania, ulżenia niedoli szerokich mas społecznych, które pragną pracować, a pracy nie znajdują.

W obliczu zimy bezrobocie urasta do rozmiarów, które tylko wysiłek całego społeczeństwa, wszystkich jego warstw i wszystkich obywateli opanować może.

Zwalczanie bezrobocia — to największy bezpośredni obowiązek, jaki obecnie mamy do spełnienia. Został on powierzony przez Rząd Naczelnemu Komitetowi do Spraw Bezrobocia.

Akcja Naczelnego Komitetu zmierza w dwóch kierunkach — do najracjonalniejszego rozłożenia pracy, celem zatrudnienia największej liczby pracowników, a przede wszystkim żywicieli rodzin, oraz — do niesienia pomocy doraźnej dotkniętym bezrobociem i ich rodzinom.

Naczelny Komitet zwraca się do społeczeństwa, aby w solidarnym wysiłku cały Naród stanął w jednym szeregu walczących z tą klęską.

Brak pracy dla pragnących pracować i skutki tego, to jedno z najistotniejszych zagadnień doby obecnej, to przedmiot troski i odpowiedzialności całego Narodu.

Obywatele! w czasach stokroć większych trudności, bo wśród pożogi Wielkiej Wojny, Polska ratowała szerokie warstwy ludności w ich niedoli.

Dziś do walki z bezrobociem stajemy zbrojni we własną państwowość, oparci o władzę ojczyzną, jako członkowie jednego społeczeństwa — wspólnie cierpiąc — cierpienia swoje leczyć będziemy we wspólnym wysiłku.

Obywatele, wszyscy na front walki z bezrobociem — to nakaz obecnej chwili. W solidarnym wysiłku wszystkich przetrwamy najcięższy czas.

**NACZELNY KOMITET DO SPRAW
BEZROBOCIA PRZY PREZESIE
RADY MINISTRÓW**

Popierając w całej rozciągłości poczynania i prace Komitetu, informujemy że ofiary pieniężne na powyższą akcję wpłacać można w Komitetach Wojewódzkich i miejscowych, pozostających pod przewodnictwem, względnie protektorem Wojewodów i S. arostów, lub na konto czekowe P. K. O. Nr. 3006. Tamże składać można deklaracje o zaoferowanych przedmiotach w naturze.

ZE SPRAW SPIRYTUSOWYCH

Dn. 27 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Państwowej Rady Spirytusowej, na k.órem wysłuchano sprawozdania Dyrekcji Monopoli Spirytusowego za kampanję 1930-31. Produkcja spirytusu za ostatnich parę lat wyniosła:

Kampanja	W gorzelniach rolniczych	W gorzelniach przemysłowych	Razem
	w hektolitrach spirytusu 100°		
1924/25	655.901	65.079	720.980
1928/29	671.774	56.732	728.506
1929/30	829.523	48.519	878.042
1930/31	600.304	63.300	663.604

Ogólna produkcja w kampanji 1930-31 w porównaniu z kampanją 1929-30 spadła o 14%. Produkcja eksportowa gorzelni rolniczych, wobec bardzo niskich cen na rynkach światowych, wynosi zaledwie 5% produkcji eksportowej za r. 1929-30.

W kampanji 1930-31 zużyte zostały następujące ilości spirytusu na cele techniczne:

do wyrobu pachnidel	541.635	litrów 100°
do wyrobu mydeł glicerynowych.	23.375	" "
do wyrobu środków leczn. syntetycz.	45.930	" "
do wyrobu octu	1.659.669	" "
do wyrobu lakierów i politory	331.076	" "
do wyrobu eteru siarkowego	268.480	" "
do wyrobu środków wybuchowych	236.777	" "
do wyrobu sztucznego jedwabiu	75.000	" "
do wyrobu prochu	865.697	" "
na inne cele przemysłowe	115.776	" "

W ciągu ubiegłej kampanji sprawa zbytu mieszanek napędowych napotkała na znaczne trudności. Wprawdzie zawarta została umowa z Syndykatem Naftowym na ilość przeszło miliona litrów, jednak umowa ta ekspirowała w dn. 15 maja r. b. W tym stanie rzeczy, Dyrekcja Monopoli zawarła umowę z przedsiębiorstwem prywatnym na sprzedaż conajmniej 500 000 litrów spirytusu; równolegle powstał projekt zorganizowania specjalnej spółki, która zajęłaby się sporządzaniem i sprzedażą mieszanek napędowych. W połowie marca zawarta została umowa z rektyfikacją w Żyrardowie, celem budowy drugiej w Polsce fabryki spirytusu bezwodnego.

Należy stwierdzić, że w przededniu wprowadzenia w Polsce przymusu mieszanekowego — o czym już donosiliśmy w Nr. 21 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” — posunięcia Monopoli w kierunku propagandy i popularyzacji mieszanek spirytusowych wydają się bardzo celowe.

KRONIKA

W związku z umieszczonym przez nas w Nr. 20 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” artykułem, dotyczącym organizacji Muzeum Przemysłu i Techniki przy Muzeum Przemysłu i Rolnic-

two — pozwalamy sobie raz jeszcze zwrócić uwagę na celowość powstania tej nowej i pożytecznej z każdego punktu widzenia placówki oraz na konieczność zapisywania się w poczet członków Muzeum Przemysłu i Techniki. Zapisy przyjmowane są przez Sekretariat Muzeum, mieszczący się przy ul. Krak. Przedm. 66, tel. 693-40 (godz. 9—15). W pierwszej połowie grudnia r. b. odbędzie się walne organizacyjne zebranie Muzeum; prawo uczestniczenia w tym zebraniu przysługiwać będzie wyłącznie członkom Muzeum.

Dn. 7 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Sekcji Nawozowej Związku Przemysłu Chemicznego.

Na posiedzeniu tem szczegółowo była omawiana sytuacja na rynku nawozów sztucznych w sezonie jesiennym 1931 r.

Spożycie nawozów azotowych wyniosło powyżej 30% konsumpcji r. 1929 — t. j. roku normalnego. Na wiosnę 1932 r. cennik nawozów azotowych został niższy o 10% jednak zapotrzebowanie stale się zmniejsza, mianowicie: w r. 1929 sprzedano przeszło 100.000 tonn azotniaku, w r. 1930 — tylko ca. 22.000 tonn, w r. 1931 prawdopodobnie zbyt wyniesie od 10—12.000 tonn azotniaku.

Na rynku nawozów superfosfatowych — sezon jesienny był naogół słaby, gdyż zapotrzebowanie wyniosło zaledwie 60% konsumpcji poprzedniego roku; ten stan rzeczy tłumaczy się bardzo niską ceną sprowadzanej z zagranicy tomasówki, która jest tańsza od superfosfatu o przeszło 45%. Aczkolwiek ceny superfosfatu w sezonie wiosennym 1931 były niższe o 10%, zaś w sezonie jesiennym 1931 o dalsze 10%, jednak zbyt superfosfatu obniżył się w stosunku do roku poprzedniego o 40% i wyniósł niecałe 90.000 tonn.

Na rynku soli potasowych zapotrzebowanie wyniosło 20% w stosunku do r. 1929. Największy spadek zapotrzebowania na sole potasowe zauważyć się dał w Wielkopolsce, najmniejszy — w Kongresówce. Sprzedaż soli potasowych i kainitu stale się zmniejsza, mianowicie w r. 1929 wynosiła wraz z importem ok. 100.000 tonn w r. 1930 już tylko 40.000 tonn, w r. 1931 — 30.000 tonn.

Dnia 24 listopada r. b. odbyło się posiedzenie Rady Towaroznawczej przy Min. Skarbu, na którym — między innymi — postanowiono taryfikować używaną przy fabrykacji lakierów żywicę syntetyczną pod nazwą „Alkydal” w stanie stałym według poz. 87 p. 5 b. taryfy celnej, w stanie płynnym i półpłynnym — według poz. 112 p. 25c taryfy celnej.

Z dniem 31 grudnia 1931 wygasają specjalne ulgi kolejowe, przewidziane w aneksie do cz. II zeszytu 1 taryfy kolejowej. Związek Przemysłu Chemicznego wystąpił do Min. Komunikacji o prolongatę ulg za następujące artykuły: sole potasowe, benzol surowy, smoła węglowa desylowana i preparowana, soda amonjakalna i krysta-

liczna, kwas siarkowy dymiący, minerały zawierające bor.

Otrzymaliśmy wydaną przez fabrykę „Polmin” broszurę o zasadach smarowania samochodów. Broszura ta charakteryzuje się jasnym ujęciem tematu i stanowi przykład dobrze pojętej propagandy wytwarzanych towarów.

Wobec możliwości zawarcia przez Polskę traktatu handlowego z Meksykiem, Związek Przemysłu Chemicznego opracował postulaty przemysłu chemicznego i złożył je w Min. Przemysłu i Handlu.

NOWE ROZPORZĄDZENIA

W Dz. Ust. Nr. 100 z dn. 19 listopada r. b. ukazało się pod poz. 769 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa o częściowej zmianie taryfy celnej.

Stosownie do przepisów tego Rozporządzenia zostają podwyższone stawki celne: na słoninę świeżą i soloną do zł. 160, na smalec do zł. 200, na słoninę paprykowaną i wędzoną do zł. 240, na margarynę i sztuczne tłuszcze jadalne do zł. 200. Za każdorazowym pozwoleniem Min. Skarbu towary te opłacają niższe stawki celne, mianowicie: słonina świeża i solona — 80 zł., smalec — 100 zł., słonina paprykowana, wędzona — 120 zł., margaryna i sztuczne tłuszcze jadalne — 100 zł.

W Dz. Ust. Nr. 101 z dn. 25 listopada r. b. ukazało się pod poz. 776 Rozporządzenie Ministrów: Skarbu, Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa z dn. 9 listopada 1931 w sprawie ceł wywozowych.

Stosownie do postanowień tego Rozporządzenia, zostało uchylone z dniem 1 grudnia r. b. cło wywozowe od makuchów, a w związku z tem — skreślona poz. 223 taryfy celnej.

Ogłoszenie tego Rozporządzenia jest wynikiem uciążliwych i wieloletnich starań przemysłu chemicznego, który zdołał wreszcie przekonać rolnictwo nasze oraz decydujące czynniki o niecelowości hamowania eksportu makuchów. Olejarstwo polskie uzyskuje dzięki temu trwałą podstawę działalności i możność oparcia kalkulacji na faktycznym zapotrzebowaniu makuchu na rynkach światowych.

W Dzienniku Taryf i Zarządzeń Kolejowych Nr. 42 z dn. 12 listopada r. b. ukazało się Rozporządzenie Ministra Komunikacji na zasadzie którego wprowadzono zmiany do § 82 cz. I B. taryfy przewozowej, modyfikując zasadniczo sposoby obliczania przewoźnego dla prochów w ładunkach drobnicowych. Mianowicie, drobnicowe ładunki obliczane były dotychczas najmniej za 100 kg., obecne zaś Rozporządzenie wprowadza obliczenie ładunków do 200 kg. za wagę rzeczywistą.

Jednocześnie rozszerzono brzmienie taryfy wyjątkowej D. 8 dla terpentyny, smoły drzewnej i dziegciu — przez dodanie szeregu stacyj nadawczych.

NOTOWANIA CEN WAŻNIEJSZYCH WYTWORÓW
PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO

Aceton	450 zł.	Kwas siarkowy 60° Bé	7,37 zł.
Alkohol metylowy techniczny 90%	170 "	" solny 19°/21° Bé	14,25 "
" czysty 99%	300 "	" octowy techn. 30%	120 "
* Amoniak skroplony za 1 kg NH ₃	1,80 "	Mączka kostna odklejona 30% P ₂ O ₅	16 "
* Azotniak mielony za 1 kg % N ₂	1,59 "	" rogowa 13/14% N	—
* " granulowany za 1 kg % N ₂	1,74 "	Naftalin surowy prasowany	34,50 "
Azotan amonu	100 "	" czysty w łuskach	57,50 "
Benzol handlowy 90%	85 "	Octan sodu	140 "
" czysty	100 "	" ołowiu	215 "
Bisulfat (kw. siarczan sodu)	13,50 "	Oleina zwierzęca destylat	210 "
* Boraks	110 - 125 "	" saponifikat	190 "
Chlorek cynku 50° Bé	45 "	Cleum 20%	19,94 "
Chlorek wapna bielący	36 "	Olej lniany	105 "
Chlorek wapnia (CaCl ₂)	20 - 22 "	* Potaż kalcynowany 90/95%	120 "
Chloroform czysty	800 "	* Potaż żrący topiony 88/92%	140 "
" „pro narcosi”	1.800 "	Pirydyna czysta za 1 kg	9,75 "
Eter siarkowy	390 "	Smola preparowana	18,75 "
Fenol czysty	300 "	Saletra sodowa 15,5%	35,75 "
Formalina 40%	270 "	Siarczan amonu	32,75 "
* Gliceryna farmaceutyczna 30° Bé	305 "	* Siarczan miedzi	110 - 125 "
* " techniczna 85/88%	175 "	* Siarczek sodu 60/62%	65 "
* Karbid granulowany	75 "	Soda amonjakalna	25 "
Karbolinum	39,75 "	" kaustyczna	60 "
Klej kostny	265 "	Sól glauberska kalcynowana niemielona	14,25 "
Klej skórny	300 "	Stearyna	200 "
Krezol	140 "	Superfosfat 16%	11,52 - 12,16 "
* Kwas azotowy 30° Bé w przel. na 100% HNO ₃	100 "	Toluol czysty	120 "
Kwas mrówkowy 85%	241 "	Zelatylna techn.	380 "

Ceny powyższe są cenami hurtowymi i rozumieją się za 100 kg. loco fabryka bez opakowania; ceny za produkty oznaczone gwiazdką rozumieją się wraz z opakowaniem.

KOMUNIKACJA LOTNICZA ZAPEWNIĄ MAKSYMUM WYGODY,
OSZCZĘDNOŚCI CZASU I BEZPIECZEŃSTWA

PRODUKTY WYTWÓRCZOŚCI KRAJOWEJ

Barwniki i półprodukty organiczne:	Gumowe artykuły techniczne:	Phosphit:
„PRZEMYSŁ CHEMICZNY, BORUTA Sp. Akc.”, Zgierz, tel. Łódź. 121-01 i Zgierz 19; Warszawa, tel. 708-09 sprzedaż i 894-49 informacje.	Sp. Akc. „WOLBROM” Warszawa, Wierzbowa 9, tel. 760-80.	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.
„WOLA KRZYSZTOPORSKA” Fabr. Chem. Piotrków Tryb., tel. Piotrków Tryb. 165.	Jedwab sztuczny:	Siarka:
„PABJANICKIE TOWARZYSTWO AKCYJNE PRZEMYSŁU CHEMICZNEGO”, Pabjanice, tel. Łódź 21-86.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
Chlorek wapna bielący:	Karbid:	Słomka i włosie wiskozowe:
Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94. Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.	Sp. Akc. „TOMASZOWSKA FABRYKA SZTUCZNEGO JEDWABIU”, Warszawa, Wilcza 9a, tel. 875-39.
Chlorek wapnia (CaCl₂):	Klej kostny i skórny:	Smola pierwszorzędowa:
„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.
Farmaceutyczne przetwory:	Kwaśny węgiel sodowy (bikarbonat):	Soda amonjakalna, krystaliczna i kaustyczna:
Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.	„ZAKŁADY SOLVAY W POLSCE”, Warszawa, Czackiego 14, tel. 711-24.
Gliceryna farmaceutyczna i techniczna:	Novarsenobenzol:	Soda kaustyczna:
Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „LUDWIK SPIESS i SYN”, Warszawa, Daniłowiczowska 16, tel. Centrala-Spiess.	Akc. Tow. „ELEKTRYCZNOŚĆ”, Warszawa, Zgoda 10, tel. 634-94.
Przem. Tłuszcz. „SCHICHT-LEVER Sp. Akc. Warszawa, Nowy Zjazd 1 telefony: 605-77, 605-99.	Oleina zwierzęca:	Stearyna:
	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.	Sp. Akc. „STREM”, Warszawa, Mazowiecka 7, tel. 314-30.
		Żelazokrzem 45% i 75%:
		Zakłady „ELEKTRO”, Łaziska Górne, G. Śląsk.

Członkowie Związku Przemysłu Chemicznego otrzymują „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” bezpłatnie.

Redakcja i Administracja: Warszawa, Czackiego 1, telefon 410-14

Wydawca: w imieniu Związku Przem. Chemicznego Rzecznej Polskiej — Dyrektor Związku Inż. EDMUND TREPKA

Redaktor: Inż. TADEUSZ ZAMOYSKI

Drukarnia Współczesna, Szpitalna 10

